Tehtaalle ei ole tullut ikävä.

KALASTUS-, TAKSIVENE- JA HUOLTOYRITTÄJÄ PEKKA AHO, TORNIO

PEKKA FALI

Umpeenkasvu uhkaa vanhaa kalastajakylää

Perämeren kansallispuisto Pohjanlahden pohjukassa on kuin sekoitus Ahvenanmaata ja Lapin tuntureita. Itämeren pohjoisin saaristo lumoaa karulla kauneudellaan.

TORNIO, KEMI (MT)

”Tämä on kuin kosmos. Suurimmaksi osaksi tyhjää ulappaa ja sitten pieniä ainekeskittymiä eli saaria”, Metsähallituksen suojelubiologi **Marko Sievänen** kuvailee.

Melkoisia tähtiä tai helmiä saaret ovatkin.

Muista merellisistä kansallispuistoista Perämeri poikkeaa karuudellaan.

Ulkomeren aallokon ja ahtojään muovaamat ja maankohoamisen esiintuomat rannat eivät juhli runsaslukuisella lajistolla, mutta luontotyypit ovat ainutlaatuisia.

Kansallispuiston ensimmäinen saari paljastui meren alta noin tuhat vuotta sitten.

”Maa kohoaa noin kuusi millimetriä vuodessa. Vauhtia hidastaa se, että myös meren pinta kohoaa”, Sievänen kertoo.

Saarten laet mataline varvikkoineen muistuttavat Lapin tundraa. Luonnonhiekkarannat houkuttelevat uimaan.

Kalastajien tukikohtia

Kalastajat ja metsästäjät ovat pitäneet Perämeren saaria tukikohtinaan 1500-luvulta alkaen.

Selkä-Sarven saarella asui 1850-luvulla kesäisin jopa 300 ihmistä. Muistona kalastajakylästä saaren eteläpäässä on vanhoja talojen kivijalkoja sekä kiveen kaiverrettu aurinkokello.

Kylässä voi yöpyä ilmaiseksi kodikkaassa autiotuvassa tai askeettisesti entisöidyssä Ailinpieti-mökissä.

Selkä-Sarvella voi myös saunoa maksutta.

”Kesäisin sauna vetää venekuntia jonoksi asti, mutta syysiltoina saa saunoa rauhassa”, Sievänen vinkkaa.

Lisäksi kansallispuistossa on kaksi varaustupaa.

Kataja valtaa alaa

Vanhoja perinnebiotooppeja, kuten avoimia rantaniittyjä ja nummia, uhkaa umpeenkasvu.

EU-rahan avuin saarille on värvätty metsureita, työllistettäviä nuoria ja talkoolaisia raivaamaan katajikkoa.

”Varsinkin nuoremman polven retkeilijöille on monesti joutunut selittämään, miksi katajaa poistetaan, kun normaalisti niitä yritetään säästää”, Sievänen kertoo.

Runsaslukuisena kataja kuitenkin varjostaa perinnebiotoopeille tyypillisiä valoa vaativia lajeja.

Kesämatkailijoiden iloksi Selkä-Sarvella työskentelee myös luonnonhoidon ammattilaisia eli lampaita, jotka pitävät maiseman avoimena.

Kotoperäisiä kasvilajeja

Vähä-Huiturin saarelle kansallispuiston pohjoisosassa lampailla ei ole asiaa.

Siellä kasvaa pujoa muistuttava uhanalainen perämerenmaruna.

”Perämerenmaruna on kotoperäinen, eli se on kehittynyt täällä omaksi lajikseen”, Sievänen kertoo.

Perämeren kansallispuiston alueella kasvavat kotoperäisinä myös pohjanlahdenlauha ja uhanalainen upossarpio sekä jääkauden jäännelajina uhanalainen ruijanesikko, jonka pääesiintymisalue on Vienanmerellä.

Veneellä, kelkalla, hiihtäen

Kansallispuistoon kuuluu 37 saarta, joista osa on vain pieniä luotoja.

Lähimmille saarille on Torniosta matkaa viitisen kilometriä, kauimmaisille parikymmentä.

Kesäisin kuljetuksia järjestävät taksivene ja muutama risteily-yrittäjä. Viime kesänä EU-rahoitteisessa Rajaton Perämeri -hankkeessa kokeiltiin myös yhteyslinjaa.

Kätevimmin saarille pääsee kesäisin, jos käytössä on oma vene. Kokeneet melojat pääsevät rantoihin myös merikajakeilla.

Talvella pääsee moottorikelkalla tai hiihtäen. Kemin-Tornion laivaväylä estää Kemin suunnasta pääsyn ulompiin saariin.

”Kovilla pakkasilla laivaväylä jäätyy parissa tunnissa, joten ennen seuraavan laivan tuloa ehtii hiihtää jäälauttojen yli”, Sievänen kertoo.

Omalla vastuulla luonnollisesti.

SUVI NIEMI

KANSALLISPUISTO

Itämeren pohjoisin saaristo

Perämeren kansallispuisto sijaitsee Perämeren pohjukassa, Kemin ja Tornion kuntien alueella.
Perustettu vuonna 1991.
Puiston pinta-ala 157 neliökilometriä, josta maata on 2,5 neliökilometriä.
Erikoista alueella ovat maankohoamisen myötä muuttuva meriluonto, runsas linnusto, kotoperäiset kasvilajit sekä perinnemaisemat.
Saarilla vierailee veneillä, moottorikelkoilla, meloen tai hiihtäen noin 10 000 kävijää vuodessa.
Lähde: Metsähallitus

Perämeren kansallispuisto

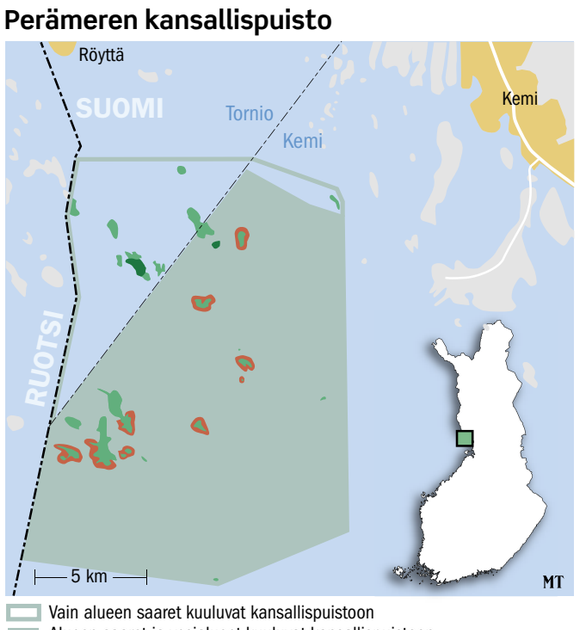

- Vain alueen saaret kuuluvat kansallispuistoon
- Alueen saaret ja vesialueet kuuluvat kansallispuistoon
- Maihinnousu ja liikkuminen 100 m lähempänä rantaa kielletty 1.5.–31.7.
- Liikkkuminen sallittu vain poluilla 1.5.–31.7.

KANSALLISPUISTO-KIERROKSELLA

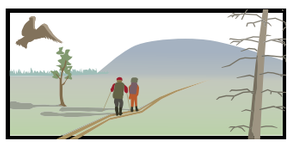

Selkä-Sarven eteläkärjessä vaalitaan vanhan kalastajakylän perinnemaisemaa. Lampaat pitävät katajikkoa kurissa.

Perämerenmaruna esiintyy vain Vähä-Huiturin saaressa.

Terästehtaalta monitoimiyrittäjäksi

TORNIO (MT)

Torniolainen **Pekka Aho**, 49, ehti olla 27 vuotta Outokummun terästehtaalla. Yksitoikkoinen vuorotyö alkoi kyllästyttää.

Viime syksynä Aho otti tehtaalta lopputilin ja ryhtyi ammattikalastajaksi. Lisäksi merellä viihtyvä mies otti hoitaakseen Perämeren kansallispuiston huoltotyöt.

Elokuussa Aho sai Liikenteen turvallisuusvirastolta Trafilta luvan taksiveneen kuljetukseen. Muiden töidensä ohessa hän kuljettaa muun muassa retkeilijöitä kansallispuiston saariin.

”Tehtaalle ei ole tullut ikävä”, hän huikkaa, kun hurautamme veneellä Röytän sataman ohi.

Hallikanta kasvussa

Aho pyytää siikaa ja ahventa sekä talvella haukea ja madetta.

Kalastaja Pekka Aho huoltaa kansallispuiston tupia ja reittejä.

Kansallispuisto perustettiin 1990-luvulla muun muassa harmaahylkeen eli hallin ja itämerennorpan suojelua varten.

Kalastajille hylkeet aiheuttavat vahinkoja repimällä pyydyksiä. Erityisesti syksyisin siianpyynti voi olla tuloksetonta, kun hylkeet käyvät rysillä ruokailemassa.

”Toistaiseksi minulla ei ole ollut hylkeen kanssa ongelmaa”, Pirkkiön kalastajainseuran puheenjohtajanakin toimiva Aho kertoo.

Suomen riistakeskuksen tietojen mukaan hallikanta on kasvanut viime vuosina tasaisesti ja on runsain Lounais-Suomen rannikolla. Itämerellä oli laskentojen mukaan vuonna 2012 ennätykselliset 28 000 harmaahyljettä.

Uhanalaisen itämerennorpan kanta on kasvanut hitaammin kuin harmaahylkeen. Toissa vuonna Perämerellä tehdyissä laskennoissa havaittiin noin 6 300 norppaa.

SUVI NIEMI